

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/364/2021
Identifikačné číslo spisu:	5716202895
Dátum vydania rozhodnutia:	28.02.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Peter Brňák
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:5716202895.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Petra Brňáka a sudcov JUDr. Ľubora Šeba a JUDr. Martiny Valentovej v spore žalobcu Ing. Z. H., bývajúceho v Y., U. 5, zastúpeného splnomocnenkyňou AK JUDr. Miriam Podhradská, s.r.o., so sídlom v Martine, Ambra Pietra 10645/17, IČO: 50 157 892, proti žalovaným 1/ H. Z., bývajúcej vo J. I., B. XX, 2/ G. E., bývajúcim v D., D. XX/XX, zastúpenom splnomocneným zástupcom Ing. G. A., bývajúcim v O. D., U. XXXX/X, o usporiadanie pomerov medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom stavby zriadením vecného bremena, vedenom na Okresnom súde Martin pod sp. zn. 18C/22/2016, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 1. júla 2021 sp. zn. 9Co/106/2020, takto

rozhodol:

V dovolacom konaní pokračuje s právnou nástupkyňou pôvodne žalovanej 1/ neb. D. A., naposledy bývajúcej v Y., L. ulica XXX/XX, zomrelej dňa X.X.XXXX, H. Z., bývajúcou vo J. I., B. XX.

Dovolanie z a m i e t a .

Žalovanej 1/ náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva. Žalovaný 2/ má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Martin (ďalej aj „prvoinštančný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 26. marca 2020 č. k. 18C/22/2016-554 rozhodol o zriadení vecného bremena spočívajúceho v práve stavby v prospech vlastníka stavby Rekreačný zrubový dom a príslušenstva k tejto stavbe, ktoré predstavuje spevnené plochy na špecifikovaných pozemkoch nachádzajúcich sa v kat. úz. Y, zapísaných na LV č. XXXX Okresným úradom D., katastrálnym odborom. Vecné bremeno súd zriadil v rozsahu určenom geometrickým plánom č. XXX/XXXX zo dňa 10.12.2019 overený dňa 10.12.2019 Ing. O., úradne overený Okresným úradom D., katastrálny odbor dňa 30.12.2019 pod č. C Ďalším výrokom uložil žalobcovi povinnosť zaplatiť za zriadenie vecného bremena pôvodnej žalovanej 1/ odplatu vo výške 2.314,84 eur a žalovanému 2/ odplatu vo výške 2.314,84 eur do 30 dní od právoplatnosti rozsudku. O trovách konania rozhodol tak, že žalobcovi náhradu trov nepriznal.

1.1. Rozhodnutie odôvodnil právne aplikáciou § 135c Občianskeho zákonníka s poukazom na procesné

ustanovenia § 270 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

1.2. Súd prvej inštancie uviedol, že stavebník realizoval stavbu, ktorá je stavbou neoprávnenou a nepovolenou. V čase rozhodovania súdu bolo jednoznačne preukázané, že je postavená na cudzom pozemku a taktiež bolo preukázané, že výstavba bola vykonaná bez príslušných rozhodnutí stavebného úradu a bez stavebného povolenia. Na daný prípad aplikoval § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka po zistení, že odstránenie stavby nie je účelné, resp. vlastník pozemku nesúhlasí s prikázaním stavby za náhradu do jeho vlastníctva. Účelnosť stavby súd posudzoval aj so zreteľom na záujmy vlastníkov pozemkov, zohľadňoval argumentáciu žalovaných počas sporu, tiež možnosť žalovaných využiť pozemky pre nich ekonomicky výhodnejšie ako je zriadenie navrhovaného vecného bremena so zreteľom na hodnotu pozemkov vo vlastníctve žalovaných a prípadného možného iného využitia ich pozemkov ako je zriadenie vecného bremena. Hodnotil tiež, či zriadenie vecného bremena neznižuje hodnotu ich pozemkov, na ktorých je postavená neoprávnená stavba vo vlastníctve žalobcu. Súd vychádzal z preukázanej skutočnosti, že žalovaní 1/, 2/ sami predmetné pozemky neužívajú, užíva ich tretí subjekt, sú predmetom nájomných zmlúv a ich dodatkov. V priebehu sporu žalovaní sami neprezentovali a ani z vykonaného dokazovania nevyplývala možnosť iného ekonomicky výhodnejšieho využitia ich pozemkov ako je zriadenie navrhovaného vecného bremena za náhradu, ktorá bola určená znaleckým posudkom. Samotná stavba neohrozuje vlastníkov pozemku, ani ich majetok. Súd tiež vyhodnocoval aj povahu a rozsah hospodárskej straty s ohľadom na stav rozostavanosti a využitie stavby, či odstránenie tejto už dokončenej a obývateľnej stavby je účelné, či žalobca bol dobromyseľný, či v čase začatia stavby vedel, že stavia neoprávnené na cudzom pozemku a pod. Preukázané mal, že stavba je dokončená a zariadená na rodinné využívanie. Vznikla teda trvalá hodnota, ktorá má povahu nehnuteľnosti. Súd prihliadal aj na skutočnosť, že žalovaní ako vlastníci pozemkov nezakročili proti neoprávnenej stavbe v čase jej realizácie, teda pred jej dokončením. Žalovaní až počas sporu vyvolaného žalobcom doručili žalobcovi výzvu na odstránenie stavby, avšak takýto postup vyhodnotil súd prvej inštancie ako šikanózný výkon práva vzhľadom najmä na to, že môže aj iným spôsobom usporiadať pomery medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom stavby. Súd sa stotožnil s argumentáciou zástupcu žalovaných, že žalobca zahájením stavby bez stavebného povolenia nekonal v súlade so stavebným zákonom, čo súd neschvaľuje, ani neobhaja, avšak táto situácia sa rieši v rámci správneho konania stavebného úradu. Samotný žalobca požiadal o dodatočné povolenie stavby a Obecný úrad Y. schválil zámer výstavby rodinného zrubového domu. Z uvedených dôvodov súd žalobe v celom rozsahu vyhovel.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovaných rozsudkom 1. júla 2021 sp. zn. 9Co/106/2020 (ďalej aj „napadnuté odvolacie rozhodnutie“) zmenil napadnutý prvoinštančný rozsudok tak, že žalobu zamietol a žalovaným priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

2.1. Odvolací súd v odôvodnení rozsudku uviedol, že v danom prípade mal súd prvej inštancie na návrh vlastníka stavby rozhodnúť o tom, či zriadi pod stavbou vecné bremeno, a taktiež prístupovú cestu na pozemkoch iných vlastníkov. Ako vyplývalo z vykonaného dokazovania, v tomto prípade sa jedná o stavbu postavenú bez stavebného povolenia, čiže stavbu nelegálnu (čiernu) a zároveň stavbu neoprávnenú, postavenú na cudzom pozemku bez toho, aby mal stavebník k takémuto pozemku vlastnícke alebo iné právo, ktoré by ho oprávňovalo stavbu realizovať.

2.2. Žalobca v tomto konaní deklaroval dobrú vieru pri identifikácii nehnuteľnosti, ktorú zakúpil. Pokiaľ by aj súd opomenul, že pri kúpe mu bol daný k dispozícii náčrt a pozemok vytýčený kovovými trúbkami, resp. jeho znalosť miestnych pomerov, keď už pred kúpou bol vlastníkom chaty v tejto lokalite, táto dobrá viera pominula minimálne od momentu, keď požiadal o možnosť realizovať stavbu obec, ktorá jeho žiadosť o výstavbu domu alebo chaty kategoricky zamietla minimálne v roku 2004, 2007, 2009 a 2010, ako aj v roku 2012. Napriek tomu v období máj, jún 2012 započal s realizáciou stavby, ktorú však začal realizovať na cudzích pozemkoch. Pokiaľ aj dovtedy žalobca tvrdil, že výstavbu započal v dobrej viere, minimálne od júna 2012, kedy bola vykonaná ohliadka zo strany Stavebného úradu Obce Y. a vykonaný bol štátny stavebný dohľad, mu bolo uložené bezodkladne zastaviť začaté stavebné práce. V tom čase podľa zistenia Štátneho stavebného úradu boli čiastočne vybudované základy rozmerov 6 x 8 m (garáž) a základy pod prvé NP, pričom ďalej bola vybudovaná vrtaná studňa a prípojka NN. Následne začalo konanie o dodatočnom povolení stavby, resp. odstránení stavby, kde už zo strany vlastníkov pozemkov bola vznesená námietka na neoprávnenosť začatej stavby. V tom čase

však stavba už bola zrealizovaná, ba navyiac ako vyplynulo z ďalšieho konania vyvolaného Štátnym stavebným dohľadom, žalobca v tom čase už jednoznačne s vedomím, že stavia na cudzích pozemkoch, postavil aj altánok. Pri ohliadke vykonanej súdom bolo zistené, že sa jedná o plne dokončené objekty so spevnenými plochami, prístupovou cestou, spevneným oporným múrom vo svahu, pričom dom je zariadený a užívaný. Pokiaľ potom súd prvej inštancie pri posudzovaní zisteného skutkového stavu a prijatí právnych záverov uviedol, že v tomto prípade by neboli splnené podmienky proporcionality, keďže nelegálna a neoprávnená stavba predstavuje určitú hodnotu, avšak vlastníci pozemkov tieto osobne neužívajú, prenajaté sú poľnohospodárskemu družstvu, a teda z nich majú len nepatrný hospodársky úžitok, s takýmto záverom sa odvolací súd absolútne nemohol stotožniť. Z evidencie nehnuteľností a pozemkov je zrejmé, že tieto sú podľa účelu zaradené do kategórie trvalý trávny porast. Takáto nehnuteľnosť nachádzajúca sa mimo zastavanú časť obce (lúka) slúži práve tomu účelu, na aký ho využíva poľnohospodárske družstvo, a to k príprave a výrobe krmiva pre poľnohospodárske zvieratá. Odvolaciemu súdu nie je zrejmé ako inakšie by vlastníci mali využiť pozemok, keď podľa vyjadrenia obce výstavba v zmysle územného plánu bežná nie je. Čo sa týka hodnoty nehnuteľnosti postavenej žalobcom, vzhľadom na to, že od roku 2012 napriek uloženej povinnosti Stavebným úradom pokračoval vo výstavbe a nehnuteľnosť dostával a zariadil, nemôže sa teraz odvolávať na súčasný stav, ktorý spôsobil sám nerešpektovaním rozhodnutia správneho orgánu. Navyše prvotne možno uviesť, že táto situácia nastala po tom, čo absolútne nerešpektoval stanovisko obce o nemožnosti realizovať výstavbu v danej lokalite, pričom výstavbu začal bez predchádzajúceho územného konania alebo stavebného povolenia. Nerešpektovanie všeobecne platných právnych noriem prípadne konkrétne nerešpektovanie rozhodnutia správneho orgánu nemožno v žiadnom prípade hodnotiť ako dobrý úmysel stavebníka.

2.3. Odvolací súd tak dospel k záveru, že pri posudzovaní jednotlivých práv sporových strán ako vlastníka stavby a spoluvlastníkov pozemku sa javí ako spravodlivé „ochrániť“ právo vlastníka pozemku. Vlastník stavby nekonal v dobrej viere (tu by súd rešpektoval, keby sám dodržiaval všetky normy, stavbu začal realizovať po tom, čo by to umožňoval územný plán obce, požiadal o vydanie stavebného povolenia a v prípade jeho právoplatnosti, v domnení, že stavia na svojom pozemku by došlo k výstavbe). V tomto konkrétnom prípade však stavbu (okrem základov) realizoval v čase, keď bol zo strany správnych orgánov vyzvaný na okamžité zastavenie stavebných prác. Žalobca toto nerešpektoval, stavbu zrealizoval a teraz poukazuje na to, že táto má nie malú hodnotu, a preto jej prípadné odstránenie nie je žiaduce. Túto situáciu nemožno hodnotiť ako náhodu (nedbalosť), ale vedomé porušovanie a ignorovanie právnych noriem a rozhodnutí správnych orgánov. Z uvedených dôvodov sa nemôže žalobca domáhať „spravodlivého riešenia“ v jeho prospech.

2.4. Vzhľadom na všetky vyššie uvedené skutočnosti odvolací súd nepovažoval rozhodnutie súdu prvej inštancie za vecne správne, naopak stotožnil sa s námietkami žalovaných, uvedenými v odvolaní, a preto žalobu ako nedôvodnú zamietol. Odvolací súd má za to, že v tomto prípade nie je možné zo strany žalobcu sa domáhať ochrany, pokiaľ sám vedomé porušoval základné právne normy, stanoviská obce s kompetenciou stavebného úradu a tiež nariadenie Štátneho stavebného dohľadu. Vzhľadom na vyjadrenie obce nie je ani zrejmé, k čomu by malo zriadené vecné bremeno slúžiť, pokiaľ obec kategoricky uviedla, že stavebné povolenie na uvedenú stavbu nevydá a ani takúto stavbu dodatočne nelegalizuje. S prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu preto súd žalobu zamietol.

2.5. O trovách konania rozhodol súd podľa § 396 ods. 2 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP a strane úspešnej v spore - žalovaným 1/ a 2/ priznal voči žalobcovi náhradu trov konania v celom rozsahu. O výške náhrady trov rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 CSP).

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca (ďalej aj „dovolateľ“), a to podľa § 420 písm. e/, f/ a § 421 ods. 1 písm. a/ a b/ CSP. Navrhol napadnuté odvolacie rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie, alternatívne potvrdiť rozhodnutie prvoinštančného súdu.

3.1. V súvislosti s dovolaním podľa § 420 písm. e/ CSP žalobca namietal rozhodovanie o jeho odvolaní vylúčeným sudcom, a to predsedom senátu JUDr. Ladislavom Meštríkom, u ktorého sú dané pochybnosti o tom, či nemá určitý záujem na spôsobe a výsledku skončenia tohto sporu, nakoľko od spôsobu a výsledku tohto sporu sa následne priamo alebo nepriamo bude odvíjať aj osud ďalšej duplicitnej vlastnícky pozemkov pod jeho stavbou, ktorú vlastníčku zastupuje ako advokát jeho syn,

ktorá bola aj žalovaná v danej veci, voči ktorej ale v tomto konaní zobral návrh späť, nakoľko nedošlo k zápisu právoplatného a vykonateľného rozhodnutia v konaní vedenom na Okresnom súde Martin sp. zn. 21C/28/2014 o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam pod predmetnou stavbou v jeho vlastníctve do katastra nehnuteľností. Z pohľadu objektívneho nemožno podľa žalobcu nevziať do úvahy, že sudca môže byť subjektívne nestranný, ale i napriek tomu môže byť jeho nestrannosť vystavená oprávneným pochybnostiam vzhľadom na jeho status, rôzne funkcie alebo na jeho pomer k veci, k stranám sporu, ich právnym zástupcom, svedkom a pod. Inými slovami, nemožno neprihliadnuť na tzv. teóriu zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale sa musí ako taký javiť aj objektívne v očiach strán sporu. Pomer sudcu k sporu je aj skutočnosť, že získal informácie o spore inak než dokazovaním a vnímaním všetkého, čo vyšlo za konania najavo, v dôsledku čoho je jeho pohľad na zistené skutkové okolnosti prípadu deformovaný ďalšími poznatkami zistenými mimoprocesným spôsobom. Žalobca zdôraznil i to, že predseda senátu odvolacieho súdu JUDr. Mejstřík žije v obci Y. a je aktívnym členom poľovníckeho združenia, čo mu umožňuje získať informácie od ostatných obyvateľov obce a členov poľovníckeho združenia a ovplyvniť jeho mienku o ňom. V obci Y. žije aj syn predsedu senátu - advokát O. D. a bezprostredne v blízkosti stavby, ku ktorej žiada vo veci zriadenie vecného bremena sa nachádzajú pozemky, na ktorých má postavenú stavbu, ktorú užíva na bývanie.

3.2. V súvislosti s dovolaním podľa § 420 písm. f/ CSP žalobca vytýka odvolaciemu súdu, (i) že vyvodil svoj iný záver zo skutočností, ktoré súd prvej inštancie výslovne neposudzoval, resp. nevyhodnotil v jeho neprospech, v dôsledku čoho nemal možnosť sa k týmto tvrdeniam vyjadriť a prípadne predložiť dôkazy, ktoré by pre posúdenie jeho dobromyseľnosti či „spravodlivého vyriešenia sporu“ mohli byť relevantné, čím mu znemožnil realizáciu jeho procesných práv, a teda zaťažil konanie procesnou vadou zmätočnosti. Odvolací súd počas nariadeného súdneho pojednávania nevykonával, nezopakoval a nedoplnil dokazovanie vo vzťahu ku skutkovým okolnostiam, ktoré vo svojom rozhodnutí posúdil diametrálne odlišne od ich posúdenia zo strany prvoinštančného súdu. (ii) Odvolací súd podľa žalobcu tiež zvolil nesprávny procesný postup, keď žalobu zamietol. Je presvedčený, že konanie o vyporiadanie neoprávnenej stavby je konaním, pri ktorom z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyporiadania vzťahu medzi stranami. Po citácii § 135c Občianskeho zákonníka žalobca zdôraznil, že pomery medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom stavby je potrebné usporiadať a nemožno jednoducho žalobu zamietnuť a nechať pomery medzi stranami sporu nevyriešené. Na podporu danej argumentácie žalobca odkázal na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6MCdo/44/2012 a Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 22Cdo/880/2006.

3.3. V súvislosti s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP žalobca reagoval na zamietnutie jeho žaloby odvolacím súdom, ktorý spôsob rozhodnutia je v danom prípade v rozpore s rozhodovacou praxou odvolacieho súdu. Podľa judikatúry najvyššieho súdu je konanie o vyrovnanie vzťahov medzi vlastníkom pozemku a stavebníkom konaním, kde z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyrovnania vzťahu medzi sporovými stranami (rozsudok najvyššieho súdu 6MCdo/44/2012. V ďalšom dovolateľ citoval z rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/410/2013.

3.4. Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP žalobca odôvodnil tým, že odvolací súd zamietol žalobu z dôvodu, že nepreukázal dobrú vôľu, keď postavil stavbu bez stavebného povolenia, preto pre nedostatok dobromyseľnosti na jeho strane vo vzťahu k dodržaniu administratívnych predpisov nemožno mu priznať právnu ochranu. Nesprávnym je potom právne posúdenie významu dobromyseľnosti pri realizácii stavby bez stavebného povolenia vo vzťahu k riešeniu pomerov medzi vlastníkom neoprávnenej stavby a vlastníkom pozemku podľa § 135c Občianskeho zákonníka. Posúdenie dobromyseľnosti vo vzťahu k uskutočneniu stavby bez stavebného povolenia však podľa jeho názoru vychádzajúc zo znenia a účelu § 135c Občianskeho zákonníka nemá žiaden vplyv na usporiadanie pomerov medzi sporovými stranami a nemôže byť dôvodom zamietnutia žaloby. O tejto právnej otázke dovolací súd ešte nerozhodoval.

3.5. Žalobca súčasne podal návrh na odklad vykonateľnosti a právoplatnosti napadnutého rozhodnutia.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) z obsahu spisu zistil, že pôvodná žalovaná I/ D. A., naposledy bývajúc v Y., L. ulica XXX/XX, dňa X.X.XXXX (t. j. počas dovolacieho konania) zomrela.

4.1. Z osvedčenia o dedičstve vydaného dňa 14. septembra 2022 notárkou JUDr. J. J. ako súdnou komisárkou sp. zn. 17D 410/2022, Dnot 215/2022 vyplýva, že na základe schválenej dohody dedičov

spoluvlastnícky podiel na sporných nehnuteľnostiach nadobudla do vlastníctva H. Z. (súčasná žalovaná 1/).

4.2. Na základe uvedenej právnej skutočnosti Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol v zmysle § 64 v spojení s § 438 ods. 1 CSP o pokračovaní v dovolacom konaní s právnou/nástupkyňou pôvodnej žalovanej 1/, ktorá v priebehu dovolacieho konania zomrela.

5. Podľa § 444 ods. 1, 2 CSP dovolací súd môže na návrh odložiť vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa. Ak nejde o rozhodnutie, ktoré ukladá povinnosť plniť, dovolací súd môže na návrh odložiť jeho právoplatnosť, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa; ustanovenie § 230 tým nie je dotknuté.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil splnenie podmienok pre odloženie vykonateľnosti a právoplatnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia v zmysle ustanovenia § 444 ods. 1, 2 CSP, a preto v súlade s doposiaľ ustálenou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre to, aby uskutočnil meritórny dovolací prieskum napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie je prípustné vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, avšak nie je dôvodné.

8. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

9. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím predstavujúcim *res iudicata*), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016, 3ECdo/154/2013, 3Cdo/208/2014).

10. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03].

11. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

Dovolanie podľa § 420 písm. e/ CSP

12. Dovolateľ úvodnú časť svojho dovolania venoval ním vznesenej námietke zaujatosti voči predsedovi senátu JUDr. Ladislavom Mejstrikom, ktorý ako člen senátu rozhodoval o jeho odvolaní, o vylúčení

ktorého sa dozvedel až v čase podania dovolania, u ktorého sú dané pochybnosti o tom, či nemá určitý záujem na spôsobe a výsledku skončenia tohto sporu (bližšie pozri bod 3.1.).

12.1. V súvislosti s posúdením opodstatnenosti tejto námietky dovolací súd poukazuje na rozhodnutie najvyššieho súdu publikované ako judikát R 59/1997, v zmysle ktorého neexistencia žiadneho rozhodnutia alebo existencia právoplatného rozhodnutia nadriadeného súdu o tom, že sudca je alebo nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí, nebráni dovolaciemu súdu pri skúmaní podmienok prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. e/ CSP posúdiť túto otázku samostatne a prípadne i inak, než ju posúdil nadriadený súd súdu procesnému, ktorý vo veci rozhodoval. V danej veci skúmal dovolací súd opodstatnenosť uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. e/ CSP najmä vo vzťahu k ustanoveniu § 49 v spojení s § 52 a § 53 CSP, keďže námietka zaujatosti bola podaná až v dovolacom konaní (bola súčasťou dovolania žalobcu).

12.2. Dovolací súd vzhľadom na obsah námietok uvádzaných dovolateľom vychádzal z ustanovenia § 49 ods. 1 CSP, z ktorého vyplýva, že sudca je vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti. Účelom tohto ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaní sporu, k nezaujatému prístupu súdu k stranám sporu alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Tomu zodpovedá aj právna úprava skutočností, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právne relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu k sporu alebo jeho osobného vzťahu k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom, ktorý by mohol ovplyvniť jeho objektívny pohľad na spor a preto objektívne vyvoláva pochybnosti o jeho nezaujatosti. Pomer sudcu k sporu je daný najmä vtedy, ak sudca má svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia sporu a rozhodnutia v spore.

12.3. Dovolací súd akcentuje, že obsahom práva na prejednanie sporu pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania sporu pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie sporu nestranným súdom je len povinnosť prejsť každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03). V tejto súvislosti je nevyhnutné tiež zdôrazniť, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 49 až § 58 CSP predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 48 ods. 1 Ústavy SR), sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania sporu skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom, objektívne, nezaujato a spravodlivo. Samotný subjektívny názor sporovej strany, že v osobe určitého sudcu sú dané okolnosti vylučujúce ho z prejednávania a rozhodovania vecí, nezakladá ešte bez ďalšieho dôvod pre legitímne obavy z jeho nestranného a nezaujatého rozhodovania.

12.4. V danom prípade dovolací dospel k záveru, že len zo skutočností existencie priameho príbuzenského vzťahu medzi zákonným sudcom JUDr. Ladislavom Mejstrikom a advokátom JUDr. Ladislavom Mejstrikom, ktorý zastupoval pôvodnú žalovanú 3/ v inom súdnom spore, voči ktorej žalovanej, v danom spore právne zastúpenej iným advokátom, bolo konanie v predmetnej právnej veci zastavené ešte v prvoinštančnom konaní pre späťvzatie žaloby voči nej, nemožno automaticky vyvodzovať preferenciu či negatívny vzťah zákonného sudcu v odvolacom konaní ku tej-ktorej strane sporu (tu k žalobcovi), či jeho pomer k prejednávanej veci. Pri rozhodovaní, či uvádzané okolnosti prezrádzajú nedostatok nestrannosti sudcu (z objektívnych aspektov), a teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti, vychádzal najvyšší súd z judikatúry ESLP, ktorá vyžaduje, aby sa obava z nedostatku nestrannosti zakladala na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybností na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Predmetný príbuzenský vzťah medzi advokátom, ktorý zastupoval duplicitnú vlastníčku pozemkov pod jeho stavbou v inom vzájomnom spore so žalobcom, ktorá vlastníčka nie je stranou daného sporu a sudcom zákonného senátu odvolacieho súdu dovolací súd nepovažoval za takú okolnosť, ktorá by svojou povahou, obsahom a intenzitou bola z objektívneho hľadiska spôsobilá založiť pochybnosť o nezaujatosti, resp. schopnosti zákonného sudcu prejsť a rozhodnúť vec nestranne.

12.5. Nič na tom nemôže zmeniť ani hypotetická obava žalobcu, založená na tom, že predseda senátu odvolacieho súdu JUDr. Mejstrik, ktorý v danej veci rozhodoval, žije v obci Y. a je aktívnym členom poľovníckeho združenia, čo mu umožňuje získať informácie od ostatných obyvateľov obce a členov

poľovníckeho združenia a ovplyvniť jeho mienku o ňom, keď v obci Y. žije aj syn predsedu senátu - advokát JUDr. O. D., a bezprostredne v blízkosti stavby, ku ktorej žiada vo veci zriadenie vecného bremena sa nachádzajú pozemky, na ktorých má postavenú stavbu, ktorú užíva na bývanie. Tu je potrebné zdôrazniť, že i sudcovia (ako ústavní činitelia povolaní rozhodovať spory a iné právne veci iných osôb) sú ľudia, ktorí bežne prichádzajú do kontaktu s rôznymi ľuďmi, z ktorých každý je potenciálnou (resp. i aktuálnou) sporovou stranou, prípadne známy sporovej strany. Na uvedenom pritom nič nemení, že tento kontakt môže byť založený i na záujmových aktivitách (napr. členstvo v občianskom združení) alebo na sociálnom základe (napr. priateľské vzťahy medzi obyvateľmi obce) a do určitej miery môže vykazovať znaky kontaktu opakujúceho sa, ale len to, či intenzita kontaktu (vzťahu) pripúšťa objektívne existujúcu možnosť, žeby nestrannosť sudcu pri rozhodovaní vo veci takejto osoby mohla byť ovplyvnená (či už z dôvodu, že by tu mohla byť aj neuvedomovaná si tendencia stranu sporu v konaní zvýhodniť alebo naopak znevýhodniť), čo v danom prípade na základe žalobcových ničím nepodložených (hypotetických) tvrdení neobstojí. Práve u sudcov vzhľadom na osobitosť ich postavenia (pozri § 30 ods. 1, 2 a 3 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich) sa totiž predpokladá na jednej strane uvedenie si dôležitosti nestrannosti (a to už v podobe dojmu verejnosti o nestrannosti) súdov (a sudcov) a na strane druhej potreba relatívne vyššej miery odolnosti voči vplyvom spôsobilým spochybníť nezaujatosť sudcov (pričom naplneniu uvedených predpokladov slúži aj odborná príprava sudcov a ďalšie ich vzdelávanie), takže možným dôvodom vylúčenia sudcu budú spravidla len také okolnosti, ktoré skutočne môžu objektivitu sudcu spochybníť.

12.6. Vzhľadom na to, že dovolací súd nevzhliadol iné skutočnosti odôvodňujúce vylúčenie predsedu senátu odvolacieho súdu JUDr. Ladislava Mejstříka, ktorého senát rozhodoval o odvolaní v prejednávanej veci, považoval tvrdenie žalobcu o existencii vady zmätočnosti uvedenej v § 420 písm. e/ CSP za neopodstatnené.

Dovolanie podľa § 420 písm. f/ CSP

13. Podľa § 420 písm. f/ CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13.1. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (ods. 1). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (ods. 2).

13.2. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto aj v danom prípade skúmal opodstatnenosť argumentácie žalobcu, že v konaní došlo k ním tvrdeným vadám zmätočnosti.

13.3. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

13.4. Právo na spravodlivý súdny proces je jedným zo základných ľudských práv a do obsahu tohto práva patrí viacero samostatných subjektívnych práv a princípov. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

13.5. Pojem „procesný postup“ nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou (návrhom) uplatneného nároku (viď rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/110/2017, 4Cdo/128/2017, 8Cdo/56/2017). Dovolací súd pripomína, že aj podľa aktuálnej judikatúry najvyššieho súdu (R 24/2017) nesprávne právne posúdenie, na ktorom spočíva dovolaním napadnutý rozsudok, nezakladá procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Pokiaľ „postupom súdu“ nie je rozhodnutie súdu - finálny (meritórny) produkt prejednávania veci v civilnom konaní, „postupom súdu“ nemôže byť ani časť rozhodnutia - jeho odôvodnenie (obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť a úplnosť odôvodnenia), úlohou ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol (3Cdo/173/2017, 7Cdo/150/2017, 8Cdo/49/2017). Otázku ústavnej súladnosti právneho záveru dovolacieho súdu založeného na takomto chápaní pojmu „procesný postup súdu“ posudzoval ústavný súd napríklad v konaniach sp. zn. I. ÚS 21/2018, III. ÚS 614/2017, IV. ÚS 88/2018, v ktorých podané sťažnosti odmietol s odôvodnením, že nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup najvyššieho súdu pri rozhodovaní o dovolaní nemajúci oporu v zákone.

14. Žalobca v dovolaní podľa § 420 písm. f/ CSP ako prvé (vychádzajúc z obsahu dovolania podľa § 124 CSP) namietal prekvapivosť a nepredvídateľnosť napadnutého rozsudku, založenú na tom, že odvolací súd vyvodil svoj iný záver zo skutočností, ktoré súd prvej inštancie výslovne neposudzoval, resp. nevyhodnotil v jeho neprospech, v dôsledku čoho nemal možnosť sa k týmto tvrdeniam vyjadriť a prípadne predložiť dôkazy, ktoré by pre posúdenie jeho dobromyseľnosti či „spravodlivého vyriešenia sporu“ mohli byť relevantné. Odvolaciemu súdu žalobca vytýka aj to, že počas nariadeného súdneho pojednávania nevykonával, nezopakoval a nedoplňoval dokazovanie vo vzťahu ku skutkovým okolnostiam, ktoré vo svojom rozhodnutí posúdil diametrálne odlišne. Takýmto procesným postupom odvolací súd zaťažil konanie procesnou vadou zmatečnosti.

14.1. K danej námietke najvyšší súd uvádza, že z obsahu spisu je zrejmé, že odvolací súd na prejednanie odvolania nariadil odvolacie pojednávanie, ktoré sa uskutočnilo dňa 1. júla 2021, na ktoré pojednávanie predvolal oboch zástupcov sporových strán, ktorý sa pojednávania zúčastnili. Zo zápisnice z pojednávania vyplýva, že odvolací súd zopakoval dokazovanie, z čoho je zrejmé, že reagoval na odvolacie námietky žalovaných. Z odvolania a prednesu zástupcu žalovaných na pojednávaní bolo zrejmé, že žalovaní od dovolacieho súdu žiadajú prehodnotenie výsledku dokazovania, s tým že nevyhovením ich odvolaniu by nelegitímne vznikol precedens do budúcnosti, kedy by si mohol každý zriadiť stavbu na cudzom pozemku a žiadať upraviť pomery k pozemku a stavbe v prospech stavebníka. Za tejto situácie, z ktorej bolo jasné, že sa procesom zopakovania dokazovania pokračuje v riešení skutkového sporu, muselo byť i žalobcovi zrejmé, že jeho výsledkom môže byť i skutkový záver o tom, že jeho tvrdenie akceptované prvoinštančným súdom bude považovať odvolací súd za nepodložené. Preto nemožno dospieť k záveru, že by rozhodnutie dovolacieho súdu bolo prekvapivé. Za podstatné možno považovať aj to, že právna zástupkyňa žalobcu - advokátka odvolací súd nepožiadala, aby jej uviedol predbežné právne posúdenie veci, ktorý procesný inštitút nie je právnou úpravou pre odvolacie konanie vylúčený. Práve predbežné právne posúdenie ako osobitý komunikačný nástroj materiálneho vedenia sporu prispieva nielen k efektívnosti konania, ale aj k predvídateľnosti súdnych rozhodnutí a v konečnom dôsledku k naplneniu základných práv strán sporu. Svoje miesto má predovšetkým na začiatku konania, no jeho aplikáciu nemožno vylúčiť ani v neskoršom štádiu konania, odvolacie konanie nevynímajúc (§ 378 ods. 1 v spojení s § 181 ods. 2 CSP). Pri zopakovaní dokazovania by aj odvolací súd mal dať stranám najavo, akú skutkovú otázku a z akého dôvodu rieši. To však môže vyplývať aj z jeho postupu, ktorý nadväzuje na úkony strán tak, ako tomu bolo v spore žalobcu, ktorý mal aj v konaní o odvolaní dostatočný priestor na to, aby identifikoval a reagoval na rozhodujúcu a skutkovo spornú okolnosť.

15. Za zmatečnosťnú vadu podľa § 420 písm. f/ CSP žalobca považoval nesprávne zvolený procesný postup dovolacieho súdu, keď žalobu zamietol. Je presvedčený, že konanie o vyporiadanie neoprávnenej stavby je konaním, pri ktorom z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyporiadania vzťahu medzi stranami.

15.1. Najvyšší súd k žalobcom nastolenej námietke zmatečnosti predovšetkým uvádza, že žalobca ňou v

zásadnom argumentuje v súvislosti s neprávnym právnym posúdením viazanosti súdu žalobným návrhom, keď podľa dovolateľa bol odvolací súd vzhľadom na charakter sporu, v ktorom si uplatňuje právo, ktoré vyvodzuje z § 135c Občianskeho zákonníka povinný rozhodnúť tak, že upraví vzťahy medzi sporovými stranami, preto jeho žaloba nemohla byť zamietnutá, čomu napokon svedčí aj následný dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Pritom - ako je uvedené už vyššie (bod 13.5.) - nesprávne právne posúdenie nezakladá procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

16. Námietky dovolateľa o porušení jeho práva na spravodlivý proces preto nemožno považovať za dôvodné, čo zakladá dôvod pre odmietnutie dovolania pre neprípustnosť v zmysle § 447 písm. c/ CSP.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP

17. Žalobca podal dovolanie aj podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, a to pre odklon odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu pri riešení otázky - „viazanosti súdu žalobným návrhom (zásada ne ultra petitem)" (bod 3.2.). V tejto súvislosti v podstate namietal spôsob rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorý žalobu o usporiadanie pomerov medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom stavby zriadením vecného bremena podanú opierajúc sa o ustanovenie § 135c Občianskeho zákonníka zamietol, pričom v danom spore bol uplatnený nárok z právneho vzťahu, pre ktorý uvedené zákonné ustanovenie prikazuje určitý spôsob vyrovňania vzťahu sporových strán. Odvolací súd preto žalobu nemal zamietnuť, i keď dospel k záveru o nedôvodnosti ním navrhovaného spôsobu vysporiadania vzťahu sporových strán podľa žalobného návrhu, ale mal zvoliť iný zákonom predpísaný spôsob pre daný vzťah. Žalobca poukázal na rozhodnutia najvyššieho súdu 6MCdo/44/2012 a 5Cdo/410/2013, od ktorých sa mal odvolací súd - podľa názoru dovolateľa - odkloniť.

18. So zreteľom na nastolenie právnej otázky a v situácii, na ktorú sa vzťahuje ustanovenie § 421 ods. 1 CSP, dospel odvolací súd k záveru, že dovolanie žalobcu je v danom prípade procesne prípustné. Následne preto skúmal, či je podané dovolanie i dôvodné (či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu skutočne vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci „výlučne" predmetnej právnej otázky, vzhľadom na viazanosť dovolacím dôvodmi - pozri § 440 CSP).

19. Právnym posúdením veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej normy, ktorá vedie k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

20. Podľa § 135c Občianskeho zákonníka ak niekto zriadi stavbu na cudzom pozemku, hoci na to nemá právo, môže súd na návrh vlastníka pozemku rozhodnúť, že stavbu treba odstrániť na náklady toho, kto stavbu zriadil (ďalej len „vlastník stavby"). (ods. 1) Pokiaľ by odstránenie stavby nebolo účelné, prikáže ju súd za náhradu do vlastníctva vlastníku pozemku, pokiaľ s tým vlastníkom pozemku súhlasí. (ods. 2) Súď môže usporiadať pomery medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom stavby aj inak, najmä tiež zriadiť za náhradu vecné bremeno, ktoré je nevyhnutné na výkon vlastníckeho práva k stavbe. (ods.3)

21. Najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/410/2013 ako rozhodujúce uviedol, že „Ustanovenie § 135c Občianskeho zákonníka sa vzťahuje výlučne na usporiadanie vzťahov medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom tzv. neoprávnenej stavby na cudzom pozemku. Za neoprávnenú stavbu v zmysle citovaného ustanovenia sa považuje taká stavba, ktorú stavebník zriadi na cudzom pozemku bez toho, aby k tomu mal občianskoprávny titul umožňujúci mu zriadiť stavbu na cudzom pozemku (rozsudok najvyššieho súdu z 23. apríla 2014 sp. zn. 6MCdo/44/2012). To znamená, že pre označenie stavby ako „neoprávnenej", nie je rozhodujúce, či bola postavená na základe stavebného povolenia a v súlade s ním, ale len to, či stavebník (ne)mal hmotnoprávny titul na pozemku stavať. Pokiaľ teda stavebník nemá žiadne právo k cudziemu pozemku, ide z jeho strany o neoprávnený zásah do vlastníckeho práva k pozemku, ktorý je potrebné riešiť spôsobom určeným ustanovením § 135c Občianskeho zákonníka a usporiadať tak pomery medzi dvoma vzájomne si konkurujúcimi vlastníckymi právami.", z rozhodnutia

tiež vyplýva, že „Zákonodarca v tomto ustanovení preferuje ako prvý do úvahy prichádzajúci spôsob riešenia vzniknutej situácie odstránenie neoprávnenej stavby (odsek 1) na návrh vlastníka pozemku. Ide o zohľadnenie prvku protiprávnosti v konaní stavebníka, ktorý staval na cudzom pozemku a neoprávnene tak zasiahol do práva vlastníka pozemku. Zo znenia tohto odseku („na návrh vlastníka" a tiež „na náklady vlastníka stavby") je celkom zrejmé, že aktívnu legitímáciu na podanie žaloby o odstránenie stavby má výlučne vlastník pozemku, čo napokon vyplýva aj z logiky veci (je len ťažko predstaviteľné, že samotný stavebník by mal záujem na odstránení stavby). Na tento odsek nadväzuje odsek 2 citovaného ustanovenia, ktorý prichádza do úvahy až potom, ako súd dospeje k záveru, že vlastníkom pozemku navrhované riešenie v podobe odstránenia stavby nie je účelné. Prikázanie vlastníctva stavby v prospech vlastníka pozemku je teda druhou možnou alternatívou, ktorú súd musí vždy posúdiť pri rozhodovaní o usporiadaní pomerov podľa § 135c Občianskeho zákonníka. Podmienkou pre takýto spôsob vysporiadania však je súhlas vlastníka pozemku s prikázaním stavby do jeho vlastníctva, keďže nikomu nemožno vlastnícke právo vnútiť proti jeho vôli. ... Nasleduje odsek 3 citovaného ustanovenia ako tretia možnosť usporiadania vzťahov medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom stavby, v ktorom zákonodarca dáva súdu možnosť usporiadať pomery medzi nimi aj inak, ako podľa odseku 1, 2, za predpokladu, že nie sú splnené podmienky pre aplikáciu týchto odsekov. Znenie odseku 3 neurčuje, ktorý z vlastníkov môže takýto návrh podať a dovolací súd zastáva názor, že žalobu podľa tohto odseku môže podať aj vlastník stavby."

22. Z rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 6MCdo/44/2012 vyplýva konštatovanie, že: „Citované zákonné ustanovenie (§ 153c Občianskeho zákonníka) upravuje prípad neoprávnenej stavby na cudzom pozemku a zároveň spôsoby vyrovnaní vzťahov medzi vlastníkom pozemku a stavebníkom. Za neoprávnenú stavbu v zmysle citovaného ustanovenia sa považuje taká stavba, ktorú stavebník zriadi na cudzom pozemku bez toho, aby k tomu mal právny titul umožňujúci mu zriadiť stavbu na cudzom pozemku. Cudzím pozemkom pre zriaďovateľa stavby je každý pozemok, ku ktorému nemá vlastnícke (spoluvlastnícke) právo, právo zodpovedajúce vecnému bremenu, prípadne obligčné právo umožňujúce zriadenie stavby. Pre kvalifikáciu stavby ako neoprávnenej postačuje, ak stojí na cudzom pozemku len sčasti. To platí nielen vtedy, ak nadzemná stavba do pozemku iného zasahuje časťou obvodového plášťa, ale aj vtedy, ak presah do cudzieho pozemku spôsobuje časť konštrukcie strechy. Rozsah tohto presahu pritom nie je významný. V takomto prípade môže súd rozhodnúť o odstránení časti stavby, ak to je technicky možné alebo zriadiť vecné bremeno v prospech stavebníka. Pre posúdenie stavby ako neoprávnenej nie je významné, či stavebník mal stavebné povolenie a nie je ani rozhodujúce samotné vedomie vlastníka pozemku, prípadne orgánu obce (štátneho orgánu) o stavbe. Osobou, ktorá je oprávnená podať žalobu na vyporiadanie neoprávnenej stavby, je vlastník pozemku, pričom žalovaným je vlastník neoprávnenej stavby. Ide tu totiž o hmotnoprávny vzťah medzi vlastníkom pozemku, na ktorom je neoprávnená stavba zriadená a vlastníkom stavby. Vecne legitimovanou osobou k podaniu žaloby v zmysle § 135c OZ nie je ten, kto nie je vlastníkom (spoluvlastníkom) pozemku, na ktorom bola neoprávnená stavba postavená. Konanie o vyrovnaní vzťahov medzi vlastníkom pozemku a stavebníkom je konaním, kde z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyrovnaní vzťahu medzi účastníkmi (§ 153 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku). Pokiaľ súd dospeje k záveru, že žalobcom navrhnuté vyporiadanie nie je prijateľné, musí preto upraviť vzťah medzi účastníkmi iným spôsobom vyplývajúcim z § 135c Občianskeho zákonníka pri zachovaní zákonom stanoveného poradia...."

23. Odvolací súd dovolaním napadnutým rozsudkom zmenil rozsudok prvoinštančného súdu, ktorým podľa § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka usporiadal pomery medzi žalobcom (vlastníkom neoprávnenej stavby) a žalovanými (spoluvlastníkmi pozemku) zriadením vecného bremena v prospech žalobcu tak, že žalobu ako nedôvodnú zamietol.

24. Podľa najvyššieho súdu odvolací súd zamietnutím žaloby zvolil právne konformný spôsob rozhodnutia o žalobnom návrhu žalobcu v postavení vlastníka neoprávnenej stavby podľa § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka, keďže mu vyhovieť nemohol. Odvolaciemu súdu neprislúchalo vec posúdiť podľa § 135c ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka, pretože usporiadať pomery medzi sporovými stranami všetkými do úvahy prichádzajúcimi spôsobmi určenými v § 135c Občianskeho zákonníka (spôsobom podľa odsekov uvedeného zákonného ustanovenia zostupne), i bez viazanosti žalobným návrhom, mohol

iba na návrh vlastníka pozemku. Žalobu v danej veci podal vlastník stavby a nie vlastníci pozemku, ktorému vlastníkovi stavby rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/410/2013 priznalo aktívnu legitímáciu iba na podanie žaloby podľa § 135c ods. 3 Občianskeho zákonníka (čo žalobca využil), preto odvolaciemu súdu nič nebránilo, aby žalobu žalobcu zamietol (ako opozitum toho, že jej nemohol vyhovieť), byť pritom viazaný žalobným návrhom.

25. Dovoláním napadnutý rozsudok odvolacieho preto nevykazuje v neprospech žalobcu odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu reprezentovanej označenými rozhodnutiami žalobcom (bod 21., 22.).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP

26. Žalobca vyvodzuje prípustnosť dovolania aj v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, keď podľa jeho názoru rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (bod 3.3.).

27. Podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

28. Citované ustanovenie upravuje predpoklady prípustnosti dovolania, ak sa dovolanie podáva z dôvodu, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Pre všetky prípady uvedené pod písmenom a/ až c/ ustanovenia § 421 ods. 1 CSP platí, že dovolanie je prípustné vtedy, ak 1/ smeruje proti potvrdzujúcemu alebo zmeňujúcemu rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak 2/ dovolaťom nastolená otázka je otázkou právnou (nepripúšťa sa riešenie skutkových otázok) a ak 3/ ide o takú právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu. Pokiaľ nie je splnený niektorý z týchto predpokladov prípustnosti dovolania, nie je možné podrobiť dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu dovolaciemu prieskumu z hľadiska jeho vecnej správnosti. Ak takáto konkretizácia uplatneného dovolacieho dôvodu súdu chýba, dovolací súd nemôže uskutočniť meritórny dovolací prieskum. Sama polemika dovolaťa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 CSP.

29. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnú (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

30. Žalobca v súvislosti s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP reagoval na odvolacím súdom vyslovené závery, „že žalobca nepreukázal dobrú vôľu, keď postavil stavbu bez stavebného povolenia, preto pre nedostatok dobromyseľnosti žalobu vo vzťahu k dodržaniu administratívnych predpisov nemožno žalobcovi priznať právnu ochranu.“. V tejto súvislosti ďalej uviedol, že „Posúdenie dobromyseľnosti vo vzťahu k uskutočneniu stavby bez stavebného povolenia však podľa nášho názoru vychádzajúc zo znenia a účelu ustanovenia § 135c Občianskeho zákonníka nemá žiaden vplyv na usporiadanie pomerov medzi žalobcom a žalovanými a nemôže byť dôvodom zamietnutia žaloby.“.

30.1. Z takto formulovaného dovolania dovolací súd ani výkladom nezistil (§ 124 ods. 1 CSP), akú konkrétnu právnu otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, mal odvolací súd vyriešiť nesprávne. Podľa názoru dovolacieho súdu nie je takto dovolaťom naformulovaná otázka dostatočne jasná a určitá, keď je naformulovaná príliš všeobecne a nie je z podaného dovolania (ani podľa jeho obsahu) možné ustáliť, akú konkrétnu právnu otázku mal dovolať na mysli.

30.2. K spôsobu, ktorým žalobca v danom prípade odôvodňuje prípustnosť dovolania (bod 3.4.), najvyšší súd uvádza, že rozhodnutiu všeobecného súdu v civilnom sporovom konaní spravidla predchádza riešenie celého radu procesnoprávných a hmotnoprávných otázok s rôznym významom pre rozhodnutie. Na podklade ich postupného riešenia civilný súd niektorým otázkam priznáva relevanciu, iné posudzuje ako bezvýznamné pre svoje rozhodnutie. Právna otázka relevantná podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP musí byť preto v dovolaní vymedzená jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom, ktorý dovolaciemu súdu umožňuje prijať záver o tom, konkrétne o ktorú otázku dovolateľovi ide a či vo vzťahu k nej je daná prípustnosť (a v prípade prípustnosti aj dôvodnosť) dovolania.

30.3. Žalobcom v dovolaní takto vymedzená otázka (či dobromyseľnosť vo vzťahu k uskutočneniu stavby bez stavebného povolenia má vplyv na usporiadanie pomerov medzi vlastníkom pozemku a vlastníkom takejto stavby v zmysle § 135c Občianskeho zákonníka) však nekorešponduje s právnou otázkou, od vyriešenia ktorej záviselo dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu. Odvolací súd svoje rozhodnutie založil na nosných záveroch, že žalobe žalobcu nemôže vyhovieť preto, lebo ide o stavbu nielen neoprávnenú ale i nepovolenú (postavenú bez stavebného povolenia), preto je potrebné ochrániť vlastníka pozemku. Odvolací súd už len nad rámec poukázal aj na nedobromyseľné správanie sa žalobcu, ktorý vedome porušoval a ignoroval právne normy a rozhodnutia správnych orgánov, preto nemôže očakávať „spravodlivé riešenie“ vo svoj prospech.

30.4. Dovolací súd tak dospel k záveru, že prípustnosť dovolania žalobcu z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP nevyplýva.

31. Z dôvodov vyššie uvedených dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobcu neopodstatnene smeruje proti takému rozsudku odvolacieho súdu, ktorý nespočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Najvyšší súd preto jeho nedôvodné dovolanie zamietol podľa § 448 CSP.

32. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

33. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.